

BESLUT

2021-04-26 Dnr: 20/04655

SAKEN

Utrikesbyrån: Israels nya kompis, SVT2, 2020-09-30, program om ett avtal i Mellanöstern; fråga om opartiskhet, saklighet och mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMET

Programmet handlade om ett avtal mellan Israel, Bahrain och Förenade Arabemiraten om en normalisering av relationerna mellan staterna. Det framgick att avtalet var det första mellan Israel och andra länder i Mellanöstern på 26 år och att det hade förhandlats fram av USA. Programmet bestod i huvudsak av studiosamtal mellan en programledare och tre paneldeltagare, men innehöll också inspelade intervjuer och inslag. Samtalen och inslagen handlade bland annat om Trump-administrationens roll i förhandlingarna och att tidigare diplomatiska ansträngningar ledda av bland annat FN, EU och Japan hade misslyckats. I programmet diskuterades också reaktionerna i Israel på avtalet. Bland annat uttalade sig en svensk-israelisk bosättare. Han introducerades av programledaren enligt följande.

Men du, många är ju också positiva. [Personnamn] från Stockholm, han är judisk bosättare på Västbanken och han skrädder inte orden om hur skönt det är att just slippa europeiska, jobbiga diplomater.

Därefter sa bosättaren bland annat följande i en förinspelad intervju.

Ja, det tycker jag är väldigt bra att det inte är européer som är inblandade, för européerna är väldigt antisemitiska, det ligger ju i de europeiska generna. Antisemitismen är ju nästan alla födda med i Europa, den får de i sig med modersmjölken, att hata judar, det är ju standard i Europa.

Sedan frågade programledaren en av paneldeltagarna, en redaktör för en judisk tidskrift, hur representativa bosättarens åsikter var för israeler. Paneldeltagaren svarade följande.

Jamen det var ju väldigt bittra tongångar vi hörde här, och det är klart att det finns en skepsis, mot EU och den europeiska Israelkritiken som har varit väldigt stark genom åren. Samtidigt så är det ju precis som det är många som har förankring i Mellanöstern bland judarna i Israel så är det ju otroligt många som har förankring i Europa också, så den är nog mycket mer nyanserad än så.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att det gjordes tydliga rasistiska uttalanden om européer i programmet. Uttalandena fick enligt anmälaren stå oemotsagda utan att kommenteras och gav uttryck för en starkt nedvärderande syn på människor med en viss etnisk tillhörighet baserad på biologiska eller kulturella faktorer.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

Utrikesbyråns utformning är väl etablerad för publiken i det att programledaren diskuterar med initierade studiegäster. Förutom dessa ges ytterligare fördjupande perspektiv med hjälp av andra röster. I den aktuella sekvensen var detta bland annat en svensk-israelisk bosättare.

Yttrandena om européers antisemitism kom ifrån en tillfällig medverkande. Det var en personlig åsikt ifrån en bosättare och inte en syn som presenterades som en sanning av en företrädare för programbolaget.

SVT anser inte att uttalandena lämnades okommenterade utan en studiegäst kunde ifrågasätta att det där var en allmän åsikt och betonade även att det här var "väldigt bittra tongångar".

Även en europeisk diplomat medverkade och förklarade skillnaden mellan de fredsanssträngningar som letts av européer genom Osloavtalet och dagens överenskommelse om normalisering av relationerna mellan de båda gulfstaterna och Israel.

SVT har förståelse för att uttalandena uppfattades som onyanserade och generaliserande och därför väckte upprördhet. Syftet med den medverkande mannens röst var att illustrera den djupa misstro som finns hos många bosättare och andra boende i Israel mot den europeiska inblandningen i tidigare försök att mäkla fred i den palestinsk-israeliska konflikten. Detta skapade i sin tur förståelse för drivkrafterna bakom ett avtal där européer inte var inblandade.

SVT kan vidare inte finna att ”européer” är en sådan etnisk grupp som avses i bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft. Formuleringen ”européer” avser boende i Europa och medborgare i europeiska länder. Detta är inte en homogen grupp utifrån etnicitet, religion eller andra diskrimineringsgrunder.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Det innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot t.ex. människor med visst kön, etnisk tillhörighet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att den svensk-israeliske bosättaren var en så kallad tillfälligt medverkande som gav uttryck för sin personliga uppfattning. För en tillfälligt medverkande kan kraven på opartiskhet och saklighet ställas lägre än för företrädare för programföretaget. Hans uttalanden innebär inte att programmet strider mot kraven på opartiskhet och saklighet i sändningstillståndet.

Nämnden har i sin praxis gett bestämmelsen om mediets genomslagskraft i sändningstillståndet ett brett tillämpningsområde. Bosättaren gav enligt nämnden uttryck för en fördomsfull syn på européer. Nämnden konstaterar emellertid att syftet med den aktuella sekvensen var att illustrera den starka misstro som finns i Israel mot den europeiska inblandningen i tidigare försök att mäkla fred i den palestinsk-israeliska konflikten. En av paneldeltagarna kommenterade också efteråt bosättarens uttalanden och satte dem i ett sammanhang. Mot denna bakgrund anser nämnden att programmet inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av Hanna Teleman.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.